

F

ictiunea

OPTm

nr. 46, 8 octombrie 2022
Săptămânal de cultură

Dorian Dron poartă
papucei de mătase,
ca să nu trezească,
țânțarii adormiți
între filele unei cărți,
pe al cărei cotor
scrie *Neuroleptic*.

Zenob

Sunt ca o
bucată de
nectarină în
care trebuie să-ți
înfigi degetele
cât mai adânc



NEUROLEPTIC

Director de număr: Cristina Bogdan

Grafemele resemnării

Andi Mihalache

Oricât de urât ne-a fost, intervalul 2020-2022 intră deja în regimul retrospectiv. Dacă nu simțim așa, gândiți-vă la cei care n-au apucat să-l depășească. Ei ar fi vrut să le fie și mai greu decât ne-a fost nouă; numai să-și adauge și ei vârstele pe care o să le-mplănim, de-acum încolo, și pentru dâșii. Și cu ce ne alegem, în planul culturii istorice, din experiența *lock down*-ului? Căci „trecutul poate veni când vrea să îți strice socotelile. Și nu știi niciodată unde te va duce. Tot ce poți spera e că te va purta într-un loc în care vrei să mergi”: e o cădere pe gânduri a personajului principal din *Hearts in Atlantis* (2001). Tocmai primise prin poștă un obiect ce-l anunța două lucruri: că un prieten drag plecase la ceruri (din cauza unui accident de mașină) și că el, tovarășul de joacă supraviețuitor, primea prin testament o mânășă veche de baseball. Dacă nu ne reținem amintirile, memoria ni le ia înapoi. Și le depune într-un rezervor de trecuturi clasificate, neînviabile de nimeni. Este și motivul pentru care unele memorii sunt aduse în scenă, poate patetic, cu speranța unei miraculoase resuscitări.

Nu ne înfruntăm finalul. Nici nu-l învingem. Să-l amânăm nici atât. Devotându-ne morților noștri, ne obișnuim cu inevitabilul. Ne diminuăm spaima de el. Și încetăm număratoarea inversă. Măcar la comemorările familiale, dacă nu la cele comunitare. Căci domesticind moartea altora, nu anticipăm propriul deced. Îi scădem, însă, imensa doză de stranietațe, integrându-l, nu foarte ușor, într-un aproape-firesc-al-vieții. Evident, nu ne negociem deznodământul. Cădem totuși la o înțelegere, fie ea și iluzorie: nu cu extincția în sine, ci cu timpul ce ne desparte de ea.



Se spune că locul unde te naști este cel mai aproape de Dumnezeu. Și cum să nu faci măcar o singură șotie de dragul aceluia colț de lume? Pe care îl strângem la subțioară pe oriunde am colinda; mai ales că e ca brelocul de la chei, mă leagă strâns de toți ai mei. Sunt urme care, prin conviețuire, le prelevăm din alții, și urme care, dimpotrivă, noi le întipărim în ceilalți. Încă de mici, când viața-i joacă și toate-s de jucat, ne prindem că există o regulă din afara jocului; și aceea este că jocul se va sfârși fără să decidem noi momentul. Nu noi ne dăm o concluzie; și nici măcar un *arbitru* oarecare; se rezolvă toate cu un *arbitrariu* anonim și tupeist; pe care adulții îl numesc soartă, război, ghinion, accident, cancer sau Cel de Sus; doar să-și mai stingă zbuciumul, îndoiala, vina. Cu mine e altfel. La Botoșani, de unde vin, anxietatea e numită științific *muscă pe căciulă*.

Când eram copil, îmi pipăiam fața ca să simt oasele de sub piele. Viitorul meu craniu, mă înfioram eu. Și de

aici, multe metafizici de pus în praștie. Oricum, nu mă prea prindeam cum e treaba cu mântuirea. Dar măcar stabilisem că Raiul se cățăraseră, categoric, peste stâlpii de înaltă tensiune. În rest, presupuneri încălțate în teniși chinezești. Mi se năzărise că sufletul e un fel de abur pe arcuri; care-și bătea recordurile la săritul mai sus de zborul berzelor; care plecau și ele, toamna, în țările calde, și-mi aduceau pe cap micul infern al școlii. Nu-mi rămânea decât nădejdea că Doamne-Doamne o să coboare mai jos; căci, în fond, văzduhul de deasupra umbrelor nu-i altceva decât podul palmei lui Dumnezeu.

Mă bucur că nimic nu-i clar nici în mintea altora, mult mai pricepuți: într-o dimineață, trezit cu chef de vorbă, Goethe îl tachina pe Eckermann, zicându-i că orice nuanță de albastru are un alb și negru al ei. Despre *Teoria culorilor* nicio vorbă, nu fiți pârâcioși. Nu cer indulgență. Și nu mă pun bine cu nimeni. N-o să nimeresc într-o adiacență comodă

a binecuvântării. Vin dintr-o familie în care dorul de moarte face ravagii; însă are totuși candoarea lui. Nimic macabru, nimic solemn, nimic prăpăstios. Fără vreo sminteală. Finalul e o așteptare cuminte; nu știrbește niciun smalț de voie bună. Te retragi într-un ultim oftat, neștiind ce urme să ștergi și ce semne să lași. Ca să nu pricinuiști niciun gol dacă ai tăi îți neagă lipsa, împodobindu-ți absența cu toate povestirile din tine; care, în bună parte, sunt și ale lor. Desigur, viața n-are cum să nu ne frustreze; e ca un măr din care muști cu poftă doar o dată, apoi îl arunci, speriat că se supără copacul. Mica istorie a fiecăruia o să porcească atât cu cele dinaintea noastră, cât și cu cele de după noi: ultime țineri de minte și prime pierderi de memorie. Așa bănuiesc eu că va fi. Dar nu-s prea convins. Speranța e ruda săracă a viitorului, sătul și el să ridice din umeri. Rămân fir de țărână cu schelet de înger.

Continuarea în online

Împins pe banda de procesare

Dorian Dron

Am atâta ură acumulată, încât mi-e frică. Nu știu de unde sau către ce se va ajunge, dar simt o dorință turbată de a face rău. Și așa face. Aș sparge seturi întregi de farfurii și aș buși orice om care ar avea tupeul să mă privească în vreun fel care să nu-mi convină. Mă enervează până și simplul fapt că cineva are impertinența să mă contrazică. Nu suport. În sinea mea sunt conștient că greșesc și că tre' să-i ascult și să-i accept. Dar nu mai pot! Nu sunt cel mai bun om de pe pământ, știu asta, dar încerc să temperez ura asta din mine. Oricât aș iubi pe cineva, la un moment dat tot trebuie să renunț la el. Pentru că mă apucă pandaliile la fiecare mișcare greșită. Dacă paharul nu e pus la locul lui, comentez! Dacă a căzut un castron pe gresie, mă apucă spumele mării! Îmi vine să întorc casa cu curu'-n sus și să plec. Să caut locul ăla la care mulți speră, unde să fie liniște și să nu fii tras la răspundere pentru orice căcat. Apoi îmi trece și mă gândesc la toate prostiile întâmplătoare și-mi simt mațele frământând pe interior. E ca un lichid super încins pe care o mână invizibilă îl toarnă pe organe. Mă arde de mă rupe în două, dar cultiv sentimentul ăsta. Mă crezi? Îl caut. Mă hrănesc din el și cu toată măsura de siguranță îți spun că el mă inspiră. Sunt autentic atunci. Sunt eu, cel scos în lume pentru a crea ceva, pentru a lăsa chiar și o idee în urma lui. Urmez inconștient un dicton al catharsisului, al durerii creatoare. Se zice că din penitență ies lucruri mari. Singurătatea pe care voi mi-ați asigurat-o, ca măsură de siguranță sau probabil de pedeapsă, devine calea către eul interiorizat, către acea formă autentică, neperversă, ce înțelege esența lumii fără intervenția răului. Sunt ca o bucată



de nectarină în care trebuie să-ți înfigi degetele cât mai adânc pentru a o desprinde perfect. Și dincolo de pulpă se vede sâmburele, care odată spart, ascunde o altă formă a evoluției. Aici sunt eu cel autentic, în sâmbure. Și nu pot ajunge la mine decât prin sacrificiu. Sunt ca un Icar care și-a dorit zborul cât mai aproape de soare, dar care a fost răpus de visul său. Măcar a încercat, nu? A murit pentru idealul său. Iar după toată starea intensă de veghe, după ce îmi simt corpul sleit, transpirat după lungi ședințe de meditație și de purificare, caut altceva. Și găsesc un alt corp cu care să mă identific. Mă arunc deliberat în omul pe care îl găsesc și ard toate trăirile cu întreaga putere. Nu fac rabat de la nimic. Nu-mi pasă de nimic. Dacă ar fi să mă arunc

de pe cea mai înaltă stâncă legat de o coardă elastică, așa face-o. Nu m-ar interesa consecințele, pentru că mi-aș redescoperi fericirea de moment. Starea aia în care corpul e prea mic pentru tulburările chimice din creier. Momentul ăla în care ai vrea să bei și să fumezi, în care ai ieși la două noaptea să te plimbi, starea aia de neliniște, dar de împlinire. Așa aș vrea să mă simt, dar numai după ce am epuizat perioada de penitență. Doar după ce mi-am golit acumulările din minte în fața unui caiet și al unui pix. Pentru că în mine, vocea celui alt are nevoie de liniște. Altfel țipă.

În alte zile nu-mi recunosc corpul. Nu râde, e frustrant! Seamănă cu mine, reacționează la stimuli și la durere, dar se comportă de parcă ar avea

o identitate proprie, străină de a mea. Devine parte dintr-un mecanism pe care nu-l cunosc și pe care nu-l pot controla. E ca un corp de gelatină, moale și transparent, ce funcționează din inerție. Bea, mănâncă, face sex, se cacă și transpiră. E un corp condus de un alt corp pe care nu îl poate asimila. Ca la spectacolul de păpuși. Carnea mea stă lipită de oase prin pârgă de ață. E o ață veche, de cusut sacii de iută. Bine că măcar e rezistentă, că altfel începeam să-mi pun întrebări serioase în legătură cu proveniența mea. Îmi imaginez câteodată că sunt scos dintr-o mașină de tocat gelatină, ca în „Another Brick in the Wall”, faza cu oamenii împinși pe banda de procesare a cărnii. Și o mână gigantică adună pasta dizgrațioasă și o aruncă într-o matriță de creat oamenii. Apoi o lasă la răcit, până când corpul începe să prindă contur. Imediat ce aluatul se întărește, bate forma pe spate, ca la tăvile de briose și mă aruncă pe o masă de metal. Mă văd tăvălit printr-un praf alb, fără putere de a vorbi sau a mă mișca, dar am conștiință. Apoi mă conectează prin niște furtunuri la o centrală de pompat lichid și corpul prinde viață.

Așa mă văd, cu toate că mi-e greu să mă identific cu o specie de indivizi de gumă. Pentru că tind să cred despre mine, nu cu foarte multă încredere, că sunt totuși un om întreg la minte. Nu cea mai frumoasă specie, dacă ar fi să o expunem într-un cub cu pereți de sticlă, și nici cea mai performantă. Precum o Dacie 1310 cu care poți porni la drum, dar care riscă să te lase în mijlocul șoselei. Multe amintiri nu mai sunt. E ceață.

(fragment din romanul *Neuroleptic*, aflat în curs de apariție la ed. Litera, BPC)



Ioana Florescu

Booknet: booktube, bookstagram, booktok

Literatura pe internet va deveni o epistemă de sine stătătoare, care își va selecta publicul odată cu trecerea timpului, găsindu-și un loc relevant în istoria literaturii, dacă nu a și făcut-o deja...

Cum zilele astea m-am întâlnit cu Ioana Florescu, bună cunoscătoare a fenomenului, i-am pus câteva întrebări.

Zenob
alias Ciprian Handru



ține cont de rigori academice sau de un spirit critic. Generația din care fac parte scrie cu o sinceritate tranșantă, din simpla dorință de a transmite emoție și a-și exterioriza trăirile. Totodată, literatura venită din acest mediu are un avantaj față de literatura clasică, regăsită pe hârtie. Vizibilitatea. Platformele de socializare îți oferă vizibilitate ca poet, pe când procesul publicării unei cărți este mult mai anevoios – de la manuscris la alegerea editurii și la forma finală a cărții. Presupune accesul la resurse și, chiar și atunci, nu ai garanția că odată publicat un volum de poezie, acesta va avea succes în rândul cititorilor.

Ce (mai) citim în prezent?

Gusturile în materie de literatură sunt, evident, subiective. Totuși, în cercul meu de apropiați, am observat o preferință pentru poezie contemporană sau pentru non-ficțiune: cărți de „dezvoltare personală”, axate pe subiecte precum psihologie, neuroștiință, psihologia relațiilor sau productivitate.

Cum și unde găsim cărțile pe internet?

Cărțile au devenit mai accesibile odată cu era internetului. Vorbim despre edituri care au pus la dispoziție variante digitale (ebook-uri) ale cărților fizice sau despre servicii care oferă atât cărți în format digital, cât și audio, renumitele audiobook-uri. Ba mai mult, există pe piața de carte românească 4 furnizori de astfel de servicii, în baza unor abonamente lunare. De asemenea, există platforme precum Goodreads (un fel de Facebook al cărților, unde poți vedea ce citesc prietenii tăi virtuali), care încurajează lectura

printr-un challenge anual pentru un număr total de cărți citite (număr stabilit de utilizator).

Cine sunt cei care recomandă cărțile online? Prin ce mijloace o fac? Care sunt cele mai utilizate platforme sociale pentru promovarea literaturii? Oferă câteva exemple de pagini relevante & inspiraționale de booktube, de booktok, de bookstagram etc.

Recomandările literare în mediul online au câștigat foarte mult teren datorită platformelor de socializare. Personal, urmăresc mai mult creatori de conținut din sfera booktube sau bookstagram pentru recomandări literare. La capitolul booktube, primul nume care îmi vine în minte este Ruxandra de la 4fara15, care are cel mai mare canal de booktube de la noi din țară. Nu cred că are rost să explic ce presupune un astfel de canal, vă las pe voi să descoperiți contribuția Ruxandrei la popularizarea lecturii. Din sfera bookstagramului, urmăresc cu drag câteva creatoare de conținut: Anca Zaharia, Ramona Boldiszar

(pe ambele le admir pentru faptul că promovează lectura pe toate platformele de socializare posibile, inclusiv pe Facebook și pe blogurile personale, mi se pare o performanță consecvența postării pe blog în 2022, în condițiile în care forma scrisă de conținut are de suferit ca popularitate în rândul generației Z, care consumă format foto-video (instagram sau Youtube).

Alte recomandări din aceeași sferă sunt Bogdana Todoruțiu (bogdyt), Cristina Pașcanu de la Dimineți Târzii și Romina Hamzeu de la po3ziadeduminică, care scoate la lumină poeți contemporani care deja au publicat, dar și poeți nedebutați.

Când ai citit ultima oară o revistă literară pe hârtie? Revistă literară pe hârtie și/sau online?

Dincolo de preferințele literare sau de alte recomandări venite din mediul digital, consider că este important să studiem literatura de pe internet în sine. Calitatea sau lipsa calității acestui tip de literatură poate fi dată de faptul că nu

Care sunt funcțiile și raporturile dintre cititor și scriitor în mediul virtual?

Vorbind despre raporturile dintre cititor și scriitor în mediul virtual, bineînțeles, există avantaje, dar și limitări. Cititorii au posibilitatea de a da mai departe ceea ce scrii tu (un simplu share pe social media face minuni pentru poeți nedebutați), de a lăsa comentarii sau impresii pe marginea textului. Mediul online te poate aduce mai aproape de cititori (am ocazional interacțiuni pe instagram cu cei ce mă urmăresc, în care le răspund la întrebări sau curiozități pentru a stimula comunicarea în comunitate), dar asta nu înseamnă că ei te cunosc personal. De asemenea, limitarea cea mai mare pe care am întâlnit-o are legătură cu lecturile de poezie. Am avut norocul să susțin anul ăsta două lecturi cu public în București. Bineînțeles, deși m-am bucurat de cei prezenți, o parte dintre cititorii mei se află în alte părți ale țării. Pentru mine contează și interacțiunea față în față, dincolo de ecrane și pixeli.

Romantic târziu dintr-o țară postmodernă

George Enescu

Pe Eugen Nuțescu eu îl știu de Oigă. Târziu am aflat că are și un nume. Și zic târziu, că pe Oigă l-am cunoscut pe plaja de nudiști din 2 Mai, undeva prin 1992. Nu cred că mă înșel. Și dacă mă înșel, puțin contează... Era o comunitate acolo cu un mod de trai ce aducea cu poveștile generației hippie din anii '60.

Lui Oigă îi plăcea să cânte la chitară și o făcea acolo, pe plajă, cu un deosebit talent, repertoriul lui fiind foarte divers. Astfel, ne adunam foarte mulți în jurul lui și participam și noi la primele lui show-uri muzicale improvizate pe malul mării. Recunosc că mai existau și ceva sticle... Ne-am împrietenit imediat și această prietenie durează și tot durează. Între timp, Oigă scoate un super

album – „Despre Cuvinte” – cu prima lui formație, Talitha Qumi (1992). Foarte puțini cunosc acest album, un rock progresiv cu influențe din folclorul românesc, ce suna unitar și foarte bine. Masterpiece, ce mai...! În 1997, înființează Kumm, singura trupă românească ce suna „ca cei de afară”, după cum îi auzeam spunând pe mai toți fanii prezenți la concerte. Și nici măcar nu știau că denumirea trupei era născută pe aceeași plajă din 2 Mai, „kumm” însemnând „nisip” în tătarească. Trupa Kumm, de departe cel mai frumos proiect de rock alternativ românesc, mă declar umilul ei fan, îmi aduce aminte de o perioadă când mergeam în diferite locuri din țară să o urmăresc în concerte, atât de bine suna. Îmi aduc aminte

și cât mi-a fost de greu să îi aduc la Galați... Prima oară au avut concert la Casa de Cultură a Studenților. Apoi totul a fost o simplă formalitate, Kumm concertând la Scena Cafe, apoi la Zodiari și Daily Pub de nenumărate ori.

Oigă nu s-a oprit niciodată din compus și creativitatea lui a mers, începând cu 2013, spre un nou proiect muzical – Moon Museum. În același an devine și membru al trupei Robin and the Backstabbers. Cu Robin susține concerte în Daily Pub și este deja o prezență constantă pe scena festivalului gălățean „Rock la Dunăre”. O multitudine de albume sunt la dispoziția oricărui pasionat de muzici faine.

Oigă are și carieră solo, există două materiale faine sub



această titulatură: „Oigă – Sex With Onions” (2009) și „Anti-materie” (2022), cel din urmă fiind primul lui vinyl. Oigă a concertat solo și la Galați. A venit în Daily Pub (alături de prietenul Victor Udreș, cunoscut și apreciat chitarist și solist vocal al trupei gălățene Over) și în Gourmet Pub, cu proiectul „Singer printre loop-uri”. Legat de vinylul apărut anul acesta, Oigă a declarat: „Vinylul-i ca iubirea, streaming-ul ca sexul. Eu zic că avem nevoie de ambele.”

Membrană distopică

Flavia Iosef

Un roman cât zece: „complexitate” devine un cuvânt insuficient pentru a reda toate impresiile pe care ni le transmite universul creat de Ligia Părvulescu în *Translucid*. Stupoare, teamă, compasiune, nedumerire, dar și multă admirație. Stupoare față de întorsăturile de situație atunci când deja nu ne mai așteptam. Teamă pe măsură ce descoperim personalitățile malefice ale anumitor personaje pe care ajunseserăm să le îndrăgim. Compasiune față de modul în care acești atacatori devin victime. Nedumerire în fața multitudinii de metamorfoze ale personajelor care se contopesc până la identificare, fără a-și pierde, în mod paradoxal, identitatea. Admirația este cel mai ușor de explicat, pentru că reprezintă elogiul nostru față de stilul scriitoarei care dirijează până la capăt, fără teamă, destinele întretăiate ale ființelor din *Translucid*.

Niște ființe umane și nu prea, cel puțin nu de la un punct, în această alegorie contemporană a

universului care se mecanizează, printr-o reificare ce nu poate duce decât la una dintre cele mai crude distopii. Nici măcar protagonista cu nume exotic, Flaminia, nu reușește să salveze acest mediu citadin automobilistic, în ciuda semnificației aparte a numelui ei, de *slujitoare a zeilor*. *Căldura de animal* ajunge să piardă teren în fața *netezimii de statuie* în cazul acestor oameni care pierd controlul în fața instalării unei noi realități.

Iată că în romanul Ligiei Părvulescu este posibilă și meditația asupra condiției de cerșetor. Lumea crailor străzii, Hafroditi, Jetonu și Tercă, se întrepătrunde gradual, dar cu atât mai intens cu cea a intelectualilor. Magda este una dintre puținele reprezentante ale celei de-a doua lumi care nu regretă acest lucru, iar Flam ajunge chiar să profite de acest melanj în lupta ei pentru schimbare. Schimbare a lumii, dar și a propriei condiții pur umane. Nu degeaba îi spune Aryan că melodia *Fluturele* e despre ea.

Influența muzicii este covârșitoare în acest roman prin figura deificată a Elizei, misterioasa cântăreață cu un singur nume, ale cărei versuri se repetă în mod constant de-a lungul romanului. *Un întreg rupt în trei* – aceasta pare a fi cheia perfecțiunii (dacă mai poate fi vorba de așa ceva într-un univers cel puțin imperfect). Pe măsură ce avansăm cu lectura, ne dăm seama că aceasta este, de fapt, cheia de decodificare a acestui mesaj narativ, trioul Flam-Rosa-Magda devenind o singură ființă, cu ecouri despre Matei, Aryan și Ramon. Câte trei entități, trei individualități care se condensează și trec prin schimbări corporale, arătându-ne astfel că materia (*translucidă* sau nu) este doar un pretext de manifestare a voinței.

Dacă tot am vorbit despre muzică, putem aduce în discuție și opusul ei, disonanța care se traduce uneori chiar prin macabru lipsei totale a oricărui sunet: liniștea. Odată cu avansarea aproape

pandemică a distopiei, oamenii (sau ce mai rămăsese uman în ei) încep să uite cuvinte. Departe de a fi ecoul intertextual al amneziei lexicale descrise de García Márquez în *Macondo*, acest episod capătă dimensiunile unei catastrofe.

Într-o lume în care deținerea cărților devine ilegală, iar nivelul cenzurii depășește orice coșmar, dragostea devine o inevitabilă *fraternizare cu dușmanul*, deși prin experiența amoroasă, omul ajunge să audă cum se așterne praful. Cel puțin Flam reușește acest lucru atunci când este cu Matei. Dar nu se pune problema de romantism sau de poezie: sfatul cinstit al cerșetorului care a fost student la Drept este să turnăm *cinism peste poezie*. Singurele poezii care sunt permise sunt cele care, în mod evident, se opresc la o *gamă limitată de trăiri*.

Versiunea integrală în online

Ligia Părvulescu – *Translucid*, prefață de Doina Ruști, BPC, Litera, 2022

Laurențiu Vlad recomandă

Constantin Ardeleanu,
O croazieră de la Viena la Constantinopol. Călători, spații, imagini (1830-1860),
Ed. Humanitas, București,
2021, 302 pp.

Constantin Ardeleanu, cadru didactic la Universitatea Dunărea de Jos și cercetător științific la Academia Română (Institutul de Studii Sud-Est Europene), ne invită prin intermediul celui mai nou volum al său la o croazieră pe Dunăre în anii 1860-1830, alături de călători români, dar și din alte colțuri ale Europei. Este un bun prilej de a ne familiariza cu dezvoltarea sistemului de navigație, cu modernizarea ambarcațiunilor de transport (piroscafe, nave propulsate cu forța aburului), care făceau regulat legătura între capitalele celor două imperii din preajma Principatelor Române, otoman și austriac, cu ideea de călătorie/croazieră pe Dunăre etc.

Cele șase capitole ale cărții au adus în prim-plan o temă mai puțin abordată în istoriografia

română, anume dezvoltarea căilor de comunicație prin care Principatele s-au apropiat, fizic vorbind, de civilizația europeană, occidentală, deși Orientul își păstra amprenta lui specifică. Astfel, au fost analizate date privind circulația mărfurilor și a călătorilor (infrastructură, mijloace de transport, forme de socializare), o serie de aspecte relative la modernizarea sistemului de transport public, de carantină, vamal etc., precum și câteva detalii de imagologie, respectiv de istorie socio-economică.

Sunt zeci de călători la care face referire autorul în studiul său, iar bibliografia este impresionantă. Stilul scriiturii este unul viu, precum relatările de călătorie pe care le inventoriază. Un volum remarcabil, ce poate fi o referință, credem noi, care are meritul, pe de o parte, că suplinește cu erudiție o lipsă a istoriografiei autohtone, iar pe de altă parte, că se adresează, prin felul în care a fost scris, dar și prin atractivitatea în sine a subiectului, unui public ceva mai larg decât cel al specialiștilor.



Radu Mârza, *Călători români privind pe fereastra trenului. O încercare de istorie culturală (1830-1930),* Ed. Polirom, Iași, 2020, 214 pp.

Radu Mârza ne propune un studiu ce inventoriază imagini din goana trenului într-un secol de călătorii, de la 1830 la 1930. Autorul, care ține și un curs pe această temă la Facultatea de Istorie și Filosofie a Universității Babeș-Bolyai, aduce în prim-plan o temă de istorie culturală, în care sunt articulate date privind dezvoltarea căilor ferate, semnificația evoluției acestora pentru construcția națiunii sau a teritoriului în general, ideea de călătorie și apariția celei de turism, clișeele, obișnuințele, practicile, sensibilitățile călătorilor/turiștilor români care au străbătut țara și Europa pe parcursul unui întreg secol. Volumul are o ordonare cronologică pe trei secțiuni și

anume, anii 1830-1860, în care autorul stăruie asupra relatărilor de călătorie ale lui Petrache Poenaru, Ion Ghica sau Nicolae Filimon, perioada Belle Époque, unde se regăsesc Iosif Vulcan, Alexandru D. Xenopol ori Nicolae Iorga, respectiv interbelicul, cu imaginile lui „europene” datorate lui Liviu Rebreanu și Demostene Botez.

Mergând pe urmele unor precursori care vin în special din domeniul studiilor literare, și aici nu putem să nu-l menționăm pe Mircea Anghelescu, Radu Mârza stăruie asupra corelației dintre privire și imagine, dintre starea de spirit a călătorilor/turiștilor și peisajul care li se desfășoară în fața ochilor, dintre prejudecăți și realități. Ca o concluzie, subliniem că volumul semnalat, care are un stil agreabil și alert, este unul ce aduce o abordare inedită în domeniul istoriei culturale a călătoriilor și turismului și îl recomandăm cu căldură.

O șampanie la Tuzla

Andreea Ferigeanu

Am încheiat vara cu o șampanie pe malul mării la Tuzla, la jumătatea lunii septembrie, cu valurile liniștite și cu pescărușii răzători (*Larus ridibundus*) ce-și poartă trupurile plătând pe deasupra apei, călcând-o în zbor, vârându-și ciocul, ciupind apa, cât să spere la un prânz copios, ca apoi doar să se ridice rapid deasupra apei, zburând pe loc, stând la pândă, reluând ritualul iar și iar, strigându-și versul melodios ca un acord de jazz.

*Din mare
mi-am făcut
sicriu
de prospețime*

Scria Ungaretti și erau versurile ce-mi țineau de urât alături de un Veuve Clicquot – o șampanie franțuzească cu un perlaș extrem de fin, puțin untoasă pe palat, cu gust de croissant dat de drojzii, cu note vegetale, de cimbru, cu un final ușor citric, de lămâi.

Văduva Clicquot fusese nora lui Philippe Clicquot, care a început o afacere cu vinuri în Franța în 1772, având o podgorie în Champagne, pe care i-a lăsat-o ulterior fiului său, François. După moartea lui François, la doar 30 de ani, Philippe a vrut să lichideze afacerea, dar nora lui l-a convins să o lase pe ea să se ocupe de podgorie. La doar 27 de ani, ea s-a datat vinului.

În anul 1811, s-a ivit pe cer, de nicăieri, marea cometă din 1811, care a stat în văzduh cam 260 de zile și era vizibilă cu ochiul liber. Se pare că și strugurii s-au bucurat de acest fenomen, întrucât recolta din anul acela a fost cu adevărat specială, de o calitate nemaivăzută. Vintageul din acel an a fost denumit *anul cometei*. Scriitorii s-au bucurat și ei din plin de anul 1811. Pushkin, un bon-viveur și



el, amintește în opera sa *Eugene Onegin*, de anul cometei – *Entered: and the cork to the ceiling, The wine of the comet splashed (intră: dopul în tavan, Vinul cometei țâșni)*; – deschiderea sticlei de șampanie era o plăcere nevinovată a aristocrației rusești din secolul 19, rușii fiind mari consumatori de șampanie franțuzească. În *The Adventure of the Stockbroker's Clerk*, Arthur Conan Doyle îl descrie pe Sherlock Holmes *like a connoisseur who has just taken his first sip of a comet vintage*, iar Dickens, în *The Uncommercial Traveller*, spune despre un preot că era *acquainted with, Twenty port and comet vintages*.

Clicquot a revoluționat felul în care se făcea șampania. Ca orice femeie, era cu mult înaintea vremurilor în care trăia și voia să le arate bărbaților din lumea vinului cum se bea cu stil. Șampania se face cu drojzii – în timpul fermentării, particulele de drojdie se adună în sticlă.

La început, oenologii eliminau drojdiile transferând vinul dintr-o sticlă în alta – e drept că nu sună foarte practic, iar vinul era afectat din cauza contactului cu oxigenul. Madame Clicquot a inventat acele suporturi din lemn în care intră gâtul sticlei, ca ele să stea în poziție verticală, cu gâtul în jos. La anumite intervale, sticlele se rotesc manual, ceea ce permite ca sedimentele de drojdie să se acumuleze în gât, fiind mult mai ușor de extras înainte de a fi vândute (procesul se numește *remouage*). Metoda se folosește și astăzi. Adunăm anul cometei cu primii pași spre *metoda Champenoise* sau *metoda tradițională* făcuți de Madame Clicquot și avem prima șampanie modernă vintage, cea din anul 1811 – Veuve Clicquot Great Comet.

Povestea lui Clicquot și marea mă copleșeau; mirosind notele citrice ale șampaniei, mă gândeam la versurile lui

Ungaretti – *Mă iluminez/ de imensitate* – și mă întorceam pe plaja pustie și goală cu nostalgia unei vieți pe care n-am trăit-o, tristețea timidă care te încearcă când totul în jur e prea frumos, spaima fericirii pierdute, melancolia unei dimineți perfecte.

Tuzla mi-a oferit marea în toată goliciunea ei, sinceră, limpede, străvezie, fără rușini sau timidități, o plajă a nesfârșitului, locuită doar de câinii nimănui cu blana încălțită de la apa sărată. Am închis ochii și auzeam doar văturelele spărgându-se în sticla de șampanie înfiptă bine în nisipul perlat, valurile mai mari care se sfârșeau armonios la țărm, retrăgându-se în liniște, învinse, doar ca să revină tumultoase. O fâșie verde turcoaz, care acoperea malul prin care se întrezăreau meduzele străvezii, se pierdea într-un albastru regal mărginit de linia orizontului, în același timp imens, nesfârșit. Cerul se termină unde începe marea.

Două filme

Paul Daniel Golban

Asemănare diabolică

@Oul surpriză TIFF 2022

Filmul *Oul surpriză* (*Pahanhautoja*, 2022) reprezintă debutul regizoral al Hannei Bergholm și este o coproducție finlandezo-suedeză. Prima scenă din film surprinde din start: imaginea familiei perfecte este deranjată de apariția unei ciori care face ravagii în casă. Drept răsplată, pasărea este omorâtă sau cel puțin așa se credea. Tinja, o fetiță de 12 ani care vrea să devină gimnastă, simte chemarea din pădure și găsește un ou pe care îl salvează, îl duce în camera sa și îl protejează. Oul crește inimaginabil de mare și pare să împrumute de la început din lichidele corporale ale fetei. Într-un fel, Tinja devine mama adoptivă a păsării, o creatură scheletală care se metamorfozează, preluând chipul și asemănarea fetei. Astfel, pasărea devine un dublu diabolic al fetei, pe care o urmărește peste tot. Mai mult, pasărea pare să simtă dorințele refulate ale Tinjei.

Tinja este o versiune miniatrală a mamei, la fel ca fratele său, care pare o versiune la scară redusă a tatălui. Atunci când mama Tinjei sărută un alt bărbat, fata este negativ surprinsă, dar este convinsă sau mai degrabă constrânsă de mamă să treacă minciuna cu vederea. Tensiunea filmului este gradată în funcție de competiția de gimnastică pentru care se pregătește Tinja.

Iar fiindcă o nouă vecină, care se dovedește a fi o gimnastă înăscută, tinde să îi ia locul, creatura, numită de fată Alli, se răzbună, eliminând-o din competiție. Conștiința dintre perechea non-umană a fetei și Tinja devine comună, iar pentru a crește și a lua forma fetei, pasărea are nevoie de lichidele corporale ale celeilalte, fiind tot mai evident că Alli crește pe măsură ce consumă de fapt identitatea Tinjei.

Merită subliniat faptul că fetița se antrenează la paralele, considerat cel mai greu aparat din gimnastica feminină, deoarece implică o mișcare complet nenaturală pentru corpul uman. Iar desprinderile de pe aparat induc în acest caz ideea de zbor, specifică păsărilor. După zilele petrecute în casa amantului mamei, timp în care ar fi trebuit să se relaxeze înaintea concursului, Tinja ratează în timp ce concurează, răbindu-se puțin. Imaginea familiei perfecte este din nou reiterată de mamă, care postează un mesaj pe blogul său. Sfârșitul aduce cu sine o turnură neașteptată în care dublul înlocuiește varianta originală, în care forma animalică își completează evoluția, eliminând forma umană. Aducând o critică la adresa societății nordice, filmul *Oul surpriză* se dovedește a fi un veritabil *nordic noir* și un remarcabil *body horror*, în care ni se atrage atenția că aparențele înșală, iar identitatea adevărată rămâne ascunsă celui care privește din exterior.



Fotografie și credință
@Tărâmul Domnului
TIFF 2022

Filmul *Tărâmul Domnului* (*Vanskabte*, 2022) al regizorului islandez Hlynur Pálmason a avut a doua ecranizare la TIFF (Festivalul internațional de film Transilvania) anul acesta, după cea de la Cannes, unde a concurat la secțiunea *Un Certain Regard*. Un film de atmosferă, în care imaginea spune la fel de multe precum intriga, acesta prezintă călătoria unui preot danez la sfârșitul secolului al XIX-lea spre o regiune izolată din Islanda cu scopul de a construi o biserică. La acea dată, Danemarca era un imperiu colonial. Plină de peripeții, expediția se dovedește mult prea grea pentru tânărul preot Lucas, care nu este obișnuit cu viața locuitorilor din regiune, dar nici cu dificila limbă islandeză, fiind

surprins adeseori cerând ajutor Domnului. Pe parcursul călătoriei, prietenul care îl însoțea și de la care învăța islandeză moare, iar odată ajunși la destinația finală, conflictul dintre cultura asupritoare și cultura asuprită escaladează, conducând la abandonarea valorilor morale din partea preotului. Formatul filmului (de tip portret) coincide cu tematica sa, aceea a documentării etnografice prin practica fotografiei care atunci se afla într-un stadiu incipient, dar pe care preotul o stăpânea cu desăvârșire, realizând primele fotografii ale zonei respective. Fotografiele există cu adevărat și au reprezentat punctul de plecare în realizarea filmului. Cadrele de sine stătătoare care surprind natura aduc o odă peisajului islandez. *Tărâmul Domnului* continuă tradiția filmelor *dark* islandeze, unde firea umană este puternic chestionată.



Furnicăture negre

Florin Spătaru

just a flawless day/ chaos
smiles and tears rain/ blood
flows minutes too/ why do
you die/ wouldn't you rather
lie/ say you're still a fly/ pay
somebody else/ play another
life/ be a spoon

Dintre băncile lungi și prăfuite de la UNATC se auzea zgomotul strident al agitației studenților. În fața catedrei, fără să se uite în amfiteatru, stătea un bărbat cu părul lung până la umeri, gri pe alocuri, cu un pulover negru, subțire, traversat de o dungă albă pe piept. Citea o carte și sublinia rânduri cu un marker roșu. Băncile din față erau aproape pline, prin spate se hârjoneau câteva fete, toți se uitau la telefoane. Un băiat cu fes mov, bocanci negri și ochelari cu rame bleu intră agitat, iar după două minute o blondă cu părul lung până la fund, cu șuvițe roz, cu un belciug argintiu în nas și cu un pulover galben pai se strecură în a doua bancă.

Ceasul rotund de deasupra ușii arăta că trecuseră patru minute și jumătate. Bărbatul puse cartea pe catedră, se jucă un pic cu markerul până când îl echilibra vertical și făcu un semn unui asistent din spate. Acesta se duse și încuie ușa, iar apoi stinse lumina și aprinse un proiector. Bărbatul devenise o umbră vag agitată în fasciculul de lumină.

„Nu o să mă prezint prea mult timp, nu mă interesează numele voastre și nimic altceva în afară de pasiune și de idei. Pasiune sau mai neaoș patimă, pentru cei care nu știu, vine din latinescul *passio*, -onis, format din participiul trecut al verbului *pati* «a suferi». Suferință fizică, boală, viciu. Nu o să fiu profesor decât 2 ani la acest institut și după, mă voi pensiona. Eufemism pentru sinucidere. Dacă vă gândiți că filmele sunt doar



o joacă sau că nu sunteți cinefilii, vă invit afară, o să vă dau notă de trecere, dar nu are rost să ne intersectăm.

La fiecare curs o să disecăm filme, fără întrebări la final. Toate nelămuririle trebuie să-mi fie adresate sub forma unui eseu predat la oricare dintre cursuri asistentului meu. Țin oarecum la punctualitate, o să aștept doar cinci minute după începerea cursului, iar apoi voi închide ușa. Cursul se va derula cu lumina stinsă. Perfect pentru noctambuli, avem vreunul prin sală? Păcat, ghinionul meu.

Și acum să începem. Am venit cu un scurtmetraj realizat de mine acum mult timp. L-am adus pentru toate imperfecțiunile pe care le conține și pentru toate prostiile pe care le putem debita pe marginea lui.

Apare o imagine ce arată o pădure în depărtare și o grădină

plină de pomi fructiferi în prim-plan. *Zoom* pe unul dintre ei, un dud roșu care se ivește dintr-un gard organizat din nuiele îngrămădite și din tufșuri. Camera se oprește și apare un generic mare, un singur cuvânt, *dudul*, iar mai apoi câteva cuvinte scrise cursiv; toate cuvintele mici dispar foarte repede. Titlul mare mai rămâne o secundă pe ecran și apoi e șters. *Zoom* pe tulpina pomului, unde o furnică neagră urcă pe o nervură umflată. Ajunge din ce în ce mai sus, până când dă de un picior gol de băiețel. Talpa e murdară de pământ gălbui. Furnica intră printre degete și urcă pe gambă, unde apare lent o picătură roșiatic-vișinie. Furnica se oprește, încearcă să ocolească, dar apoi se oprește.

Camera urcă pe urmele dărei și ajunge la mâna care frământă o dudă coaptă. Nu se vede fața copilului, acesta se

uită spre pădurea din depărtare. Măinile îi sunt murdare de la dude, hainele îi sunt pline de scaieți și de crenguțe. După câteva minute de acalmie, băiețelul ia duda morfolită și o pune în căușul unei crăci imense. Din buzunar scoate un briceag galben și începe să toace duda. Sistematic, încet, fără grabă. I se vede ceața și corpul care se agită.

Băiețelul se uită la căușul crengii, iar apoi se uită în depărtare. Ia briceagul și-l apasă în palma stângă. Începe să curgă sânge și lasă o picătură peste duda strivită. Apoi începe să lingă rana, își scrie numele pe scoarță, Pahom, iar apoi își pune briceagul în buzunar. Pădurea din depărtare pare că foșnește.

„Filmul de astăzi e un fragment dintr-un lungmetraj premiat la Berlin. Aș vrea să-mi alcătuiți o listă de cel puțin zece filme în care un obiect galben joacă un rol principal. O să vă ajut cu primul film: *Marnie*, de Hitchcock. Geanta galbenă a femeii văzute din spate. Nu aveți voie să-l menționați, iar un altul e *The Shining* de Kubrick. Mașina, o broscuță Volkswagen care tot șerpuiește pe străzi singurate, pe drumuri de munte, pe tonalitățile din *Dies Irae*. Ce ne spune culoarea, mașina, melodia? Dar să ne concentrăm pe filmul de azi: povestea unui profesor de franceză. Pierdut în cancelarie, puțin mai animat în clasă, pierdut acasă, unde are grijă de o mamă bolnavă și cicălitoare. Viața lui monotonă, aproape banală, te face să te apropii de el. Dar atât despre filmul-cadru. În prima parte, avem fragmentul de azi. Profesorul îi urmărește amuzat, de la distanță, pe doi dintre elevii săi de clasa a opta. Un băiat brunet și o fată roșcată.”

Continuarea în online

Se citea încă LAI-ul

Doina Ruști

Deja eram oficial scriitoare de un an bun, când au început să apară romane, reviste, alt gen de scriitori, mai orientați, mai snobi. Poate că anul 2005 a fost unul de vârf. Din ce-mi mai amintesc acum, ar fi că eram pe finalul romanului *Zogru* și cândva, într-o pauză de o zi, am citit *Cruciada copiilor* de Florina Ilis (2005). În același an a apărut și *Degete mici* de Filip Florian. Au început să apară reviste. Revista *Observator cultural* începuse să fie vizibilă. Lumea deja era mai individualistă, a fost cred anul în care a început promovarea organizată, de tip occidental. Intrase într-unii dintre noi și un fel de activism, alții doar făceau gălăgie. Aveau loc întâlniri, mai târziu numite reuniunile pișcotarilor, un fel de cenacluri, alții făcuseră asociații, grupări alternative la USR. Se citea încă *Litere, arte & idei* (LAI-ul, cum i se zicea familiar), supliment al ziarului *Cotidianul*, editat de Dan C. Mihăilescu, deși nu mai avea impactul din anii 90. Dar se citeau și *România literară*, *Lucașfăur* și mai ales *Viața românească*, mai

permisivă cu tinerii. Și pe-aici mă duceam des, pe la Stoiciu (LIS, cum îi ziceam). Pe-acolo mă vedeam cu Aldulescu, uneori, dar trecea multă lume, din cercuri diverse, de exemplu, acolo am văzut-o pentru prima oară pe Nora Iuga. În aceeași clădire era și Asociația Scriitorilor din București, din care făceam parte, dar nu mai știu exact când am început să trec pe-acolo.

Tot un loc frecventat era și redacția ziarului *Ziua*, unde cred că am dat și primul interviu. Era o clădire veche, pe Regală, arăta foarte occidental, cu birourile pe un fel de coridor, în jurul balustradei, de unde se vedea sala largă de la parter. Acolo lucrau Groșan, Iolanda Malamen, dar toți ceilalți erau foarte prietenoși, nume astăzi șterse din memoria mea. Și pe la Uniune era lume multă, mai ales după ce s-a deschis cărciuma de la parter, dar și înainte, pe la diverse evenimente, între care îmi aduc aminte lecturile unor poeți, aplaudați de dl Virgil, portarul. Tot în clădirea aia, de pe Calea Victoriei, era Editura Cartea Românească, iar în vecinătate se



afla biblioteca, unde se duceau cărțile pentru premiile Uniunii, lucru pe care cred că l-am făcut abia la a treia carte. Până atunci nu știam că toate cărțile premiate erau autopropuse într-o primă instanță. După cum, pentru cronici, lăsam cărțile pentru Soviany, mereu amabil, la chioșcul de la muzeu, acea mini-librărie, care mai trăiește doar în amintirile noastre.

Între zilele luminoase ale anilor 2000 se află și una de vară, pe vremea târgului de carte, ținut la

Teatrul Național. Acolo, pe terasă, deasupra orașului, am visat pentru prima dată „fața” lui *Zogru*, printre scriitori, mese, bere și un microfon care bârâia.

New public management

Alex Cistelecan

Universitatea e de câteva decenii într-un lung proces de restructurare organizațională în numele eficienței și transparenței, croit pe principiile așa-numitului *new public management*. Relativ-minunatul job de dascăl universitar a devenit tot mai mult și un *workload* pur administrativ și birocratic – de raportare, pontare, evaluare etc. – prin care ceea ce faci efectiv e dublat și, încet-încet, depășit și copleșit de raportarea asupra a ceea ce faci.

Din taxonomia celor 5 tipuri de *bullshit jobs* a lui David Graeber (însăși categoria și fenomenul în genere de *bullshit jobs* fiind un efect, în mare, al reformei

administrative și organizaționale după ideologia *new public management*), activitatea universitarilor a ajuns să se încadreze tot mai mult în categoria bifeurilor de căsuțe (*box tickers*), când nu au șansa de a o suplimenta cu rubrica de șefuleți (*taskmasters*). Logic, oarecum, acolo unde slujba pentru care te pregătești nu prea are vreo valoare sau utilitate socială maschezi această lipsă de sens și de utilitate printr-un surplus de diplome, studii și competențe. Și acolo unde munca efectivă nu are nici o productivitate și nici un efect pozitiv concret și palpabil, pontarea și cuantificarea ei la secundă devin unica ei dovadă de existență și, deci, de legitimitate.

Uploadarea în online a universității nu face astfel decât să adapteze munca universitarului la rigorile alienante ale muncii deja existente în online. Ce rezultă poate fi un *new public management* pe steroizi – o birocratizare pe motor *google*, permanentizată și integrată de-acum spațiului imediat domestic. *Granted*, încă fără precaritatea aferentă a condiției de freelancer și lucrător în rețea – fără plata la oră, la secundă, și abandonul lucrătorului în restul timpului său. Dar, cine știe, dacă raportarea, pontarea și evaluarea devin acum atot-transparente, în timp real și exacte la secundă, de ce nu s-ar impune și aici principiul atât de fair al lui plătim fix pentru cât se muncește.

Revista aparține
Asociației Creatorilor de Ficțiune
(ACF)

<https://asociația-creatorilor-de-ficțiune.ro>

Bulevardul Bălcescu, nr. 7, ap. 3
București.

Este editată de LITERA

© Ficțiunea OPTm

REDACȚIA

Editor-șef: Cristina BOGDAN.

REDACTORI:

Cătălin D. CONSTANTIN,
Doina RUȘTI,
Radu ALDULESCU,
Emanuela ILIE,
Cătrinel POPA,
Enrique NOGUERAS,
Roberto MERLO,
Sebastián TEILLIER,
Adriana TITIENI IRIMESCU,
Ciprian HANDRU,
Bianca ZBARCEA,
Ileana Marin,
Codruț RADU.

<https://fictiunea.ro>
e-mail: optmotive@gmail.com

PREȚ: 8 lei

ISSN 2821 – 7985
ISSN-L 2821 – 7985



0 977282 179857

